

המשק הישראלי והמגזר העסקי במלחמת "חרבות ברזל"

תאריך עדכון – 09.06.2024

מערך הדיגיטל הלאומי
نظام الديجيتال الوطني
Israel National Digital Agency

משרד הכלכלה והתעשייה
מובילים כלכלה אנשית

שירות התעסוקה הישראלי

תמצית: תמונת מצב הכלכלה בישראל

- זרקור על שרשראות אספקה גלובליות:
  - ברמה משקית, לישראל רגישות נמוכה לשרשראות אספקה ביבוא, ביחס לממוצע מדינות OECD.
  - יחד עם זאת, קיימת רגישות גבוהה יותר בענפי תעשיית הייצור, ברמה דומה למדינות OECD.
  - המגבלות הטורקיות שהוטלו לאחרונה עשויות לפגוע בעיקר ביבוא תשומות וחומרי גלם שמהווה את חלק הארי בסחר בין המדינות.
  - עם זאת, בשל קיומן של חלופות זמינות, האיום בהטלת הגבלות על המשק הישראלי מצד טורקיה אינו מהותי בטווח הבינוני והארוך. פעילות ממשלתית יחד עם המגזר העסקי עשויה למזער את ההשלכות.
- מצב העסקים והתעסוקה:
  - קיימים סימנים חיוביים בפעילות המשק, ביניהם: ירידה במספר דורשי עבודה, עליה בצריכה הפרטית, עליה בפדיון העסקים, עליה במספר המשרות פנויות.
  - ההתאוששות הנ"ל מאפיינת את מרבית המשק מלבד ענפים ספציפיים שטרם חזרו לשגרה כמו בינוי, חקלאות, ופנאי.
  - עם זאת, רמת הפעילות הכלכלית של יישובי המפונים בצפון, עדיין נמוכה יחסית - הפדיון בישובים אלה בצפון נמוך ביותר מ-20% מרמתו טרם המלחמה. יחד עם זאת, בישובים שפונו בדרום ישנה התאוששות משמעותית.

תעסוקה ועובדים

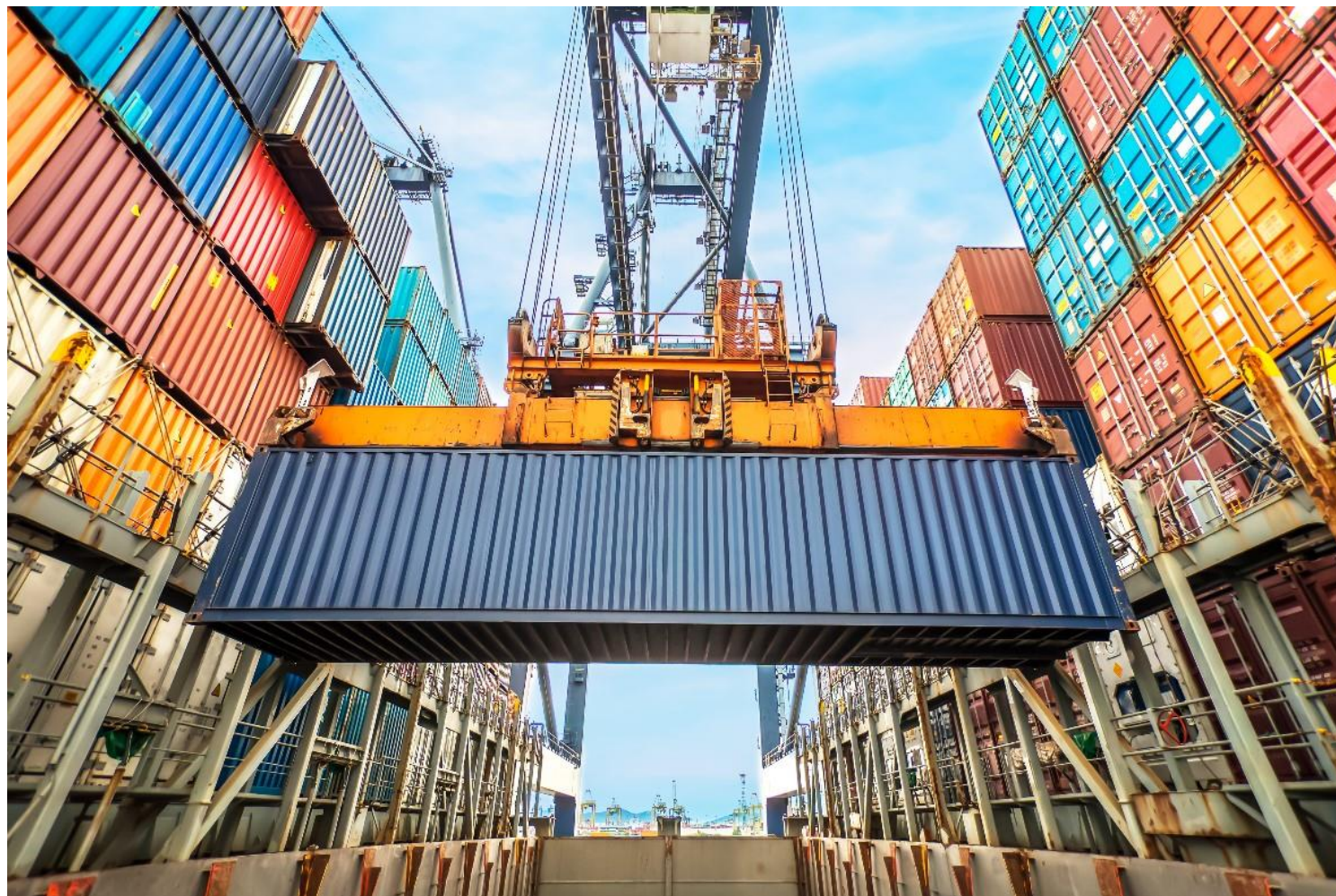

פעילות העסקים

**זרקור: שרשראות
אספקה גלובליות**

01 זרקור: שרשראות אספקה גלובליות

□ בתקופה האחרונה עלו לכותרות סוגיות הקשורות לשרשראות אספקה גלובליות והשפעתן על הכלכלה הישראלית. מטרת הפרק היא לנתח את הרגישות של ישראל לשרשראות אספקה גלובליות.

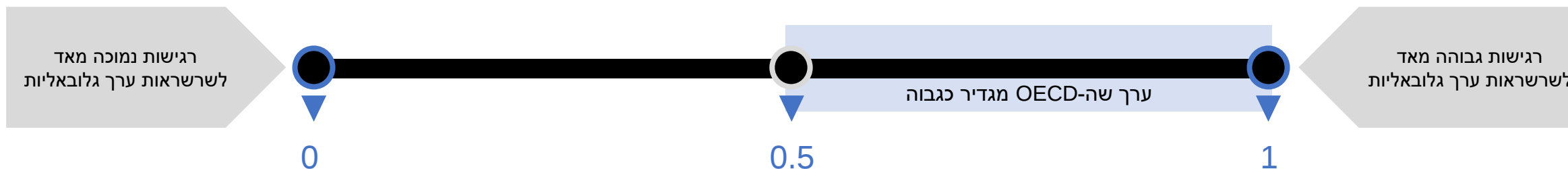
□ החלק הראשון בפרק הזרקור יתמקד בהסתכלות כלל משקית על שרשראות האספקה ביבוא, וכן על הרגישות לפי ענפים

□ החלק השני יתמקד בניתוח מעמיק יותר של קשרי המסחר עם טורקיה לאור המגבלות שהוטלו לאחרונה על רקע המלחמה, כ"מקרה מחקר" המהווה דוגמא להתמודדות עם אתגר ולחוסן שרשראות האספקה.

□ לפי ה-OECD, פרמטר מרכזי לניתוח הרגישות של ענפי כלכלה בשרשראות ערך גלובליות נקרא FIR¹. הפרמטר בוחן את הרגישות של התוצר המקומי של מדינה לתשומות המיובאות מחו"ל כחומרי גלם או רכיבים לענפי הכלכלה המקומית^{2,3}.

□ המדד נמדד בהתאם לסקאלה הבאה:

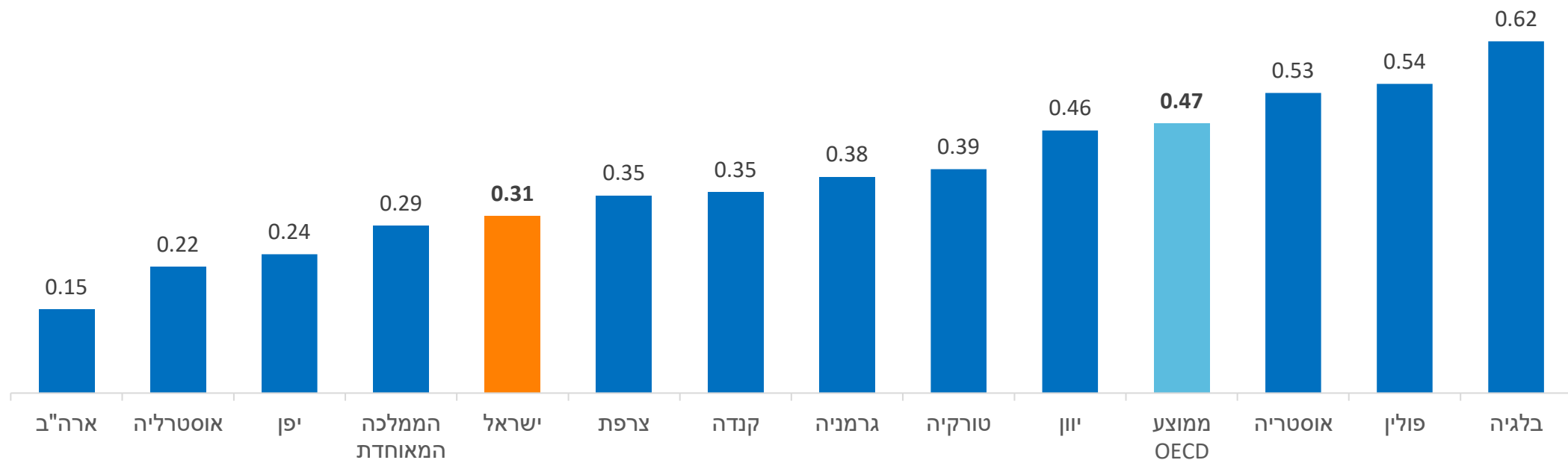

¹ FIR - Foreign Input Reliance. להרחבה ראו בהרחבה במחקר: "[החוסן של המגזר העסקי בישראל להפרעות בשרשראות אספקה גלובליות](#)", אגף אסטרטגיה ותכנון מדיניות, משרד הכלכלה והתעשייה, 10.2023.

² נמדד כיחס בין תפוקות זרות המשמשות בייצור המקומי, לתוצר המקומי הגולמי.

³ ערכי FIR יכולים להיות גדולים מ-1, מכיוון שבכל פעם שרכיב חוצה גבולות של מדינה - מלוא הערך שלו נספר במדד. למשל אם רכיב כלשהו יוצר בסין, עבר לעיבוד נוסף בדרום קוריאה ואז יובא לישראל - הוא יספר "לטובת" סין פעמיים. זאת, מתוך רצון להביא לידי ביטוי גם את מורכבותה ואורכה של שרשרת האספקה, אשר חשובים גם הם לניתוח מידת החוסן של השרשרת.

מדד FIR של מדינות מובילות ב-OECD

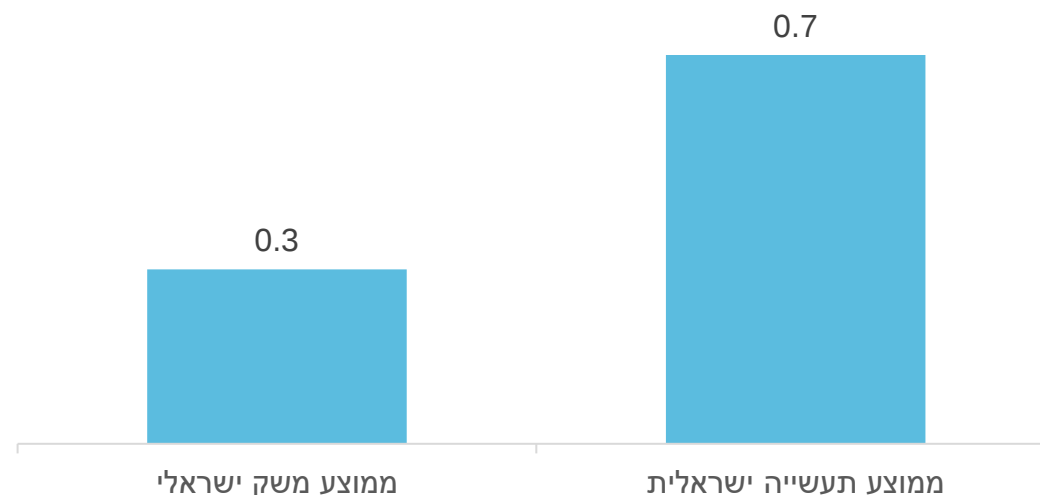

מידת הרגישות ליבוא של המגזר העסקי הישראלי נמוכה ביחס לממוצע של מדינות ה-OECD

מדד FIR בענפים עם תרומה גבוהה לתוצר

FIR	% מהערך המוסף גולמי	ענף
0.2	14.3%	מסחר סיטוני וקמעוני
0.3	12.0%	שירותים עסקיים ומחקר
0.1	9.1%	תכנות וייעוץ בתחום המחשבים, שירותי מידע
0.4	8.2%	בניית מבנים ועבודות הנדסה אזרחית
0.2	6.9%	שירותים פיננסיים וביטוח
0.6	5.6%	ייצור מחשבים, מכשור אלקטרוני ואופטי
0.1	4.8%	שירותי ניהול ותמיכה לעסקים
0.05	4.5%	פעילויות בנדל"ן
0.4	3.3%	שירותי אירוח שירותי מזון ומשקאות
0.174	68.7%	סה"כ

מדד FIR של ענפי התעשייה בהשוואה לממוצע המשקי

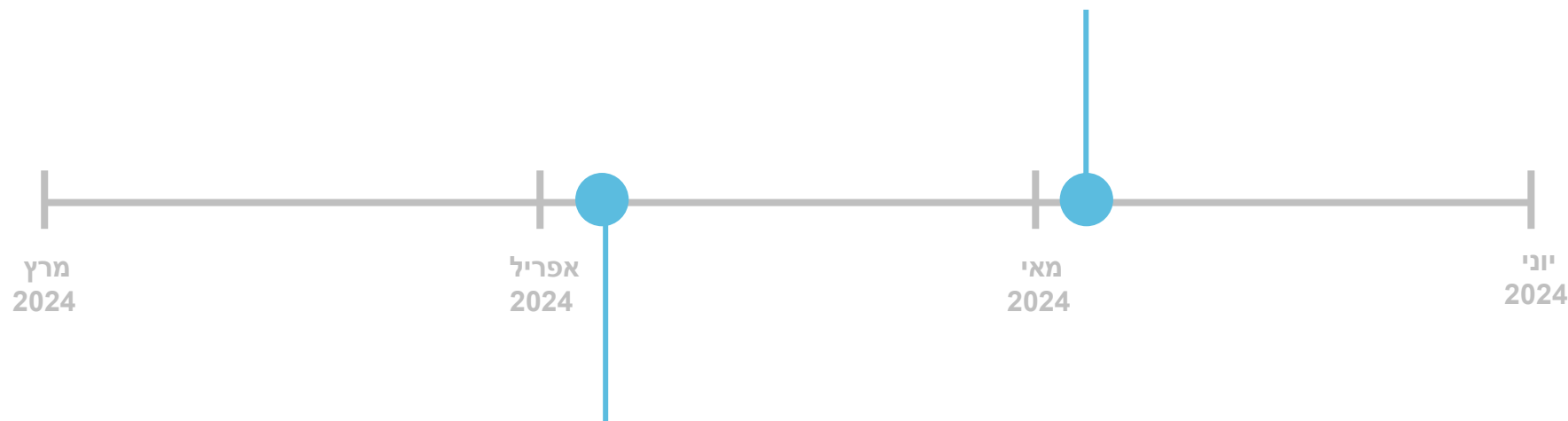

הרגישות הנמוכה יחסית של ישראל מוסברת על ידי היות המשק מוטה שירותים להם יש מעט רגישות ליבוא (בדגש על שירותי הייטק). יחד עם זאת, לענפי התעשייה היצרנית, ובפרט ענף האלקטרוניקה ישנה רגישות משמעותית (בדומה למדינות OECD).

הקפאה מלאה של יחסי הסחר עם ישראל

ממשלת טורקיה הקפידה את יחסי הסחר עם ישראל,
צעד אשר כלל איסור על יבוא ויצוא של כלל הסחורות
לישראל

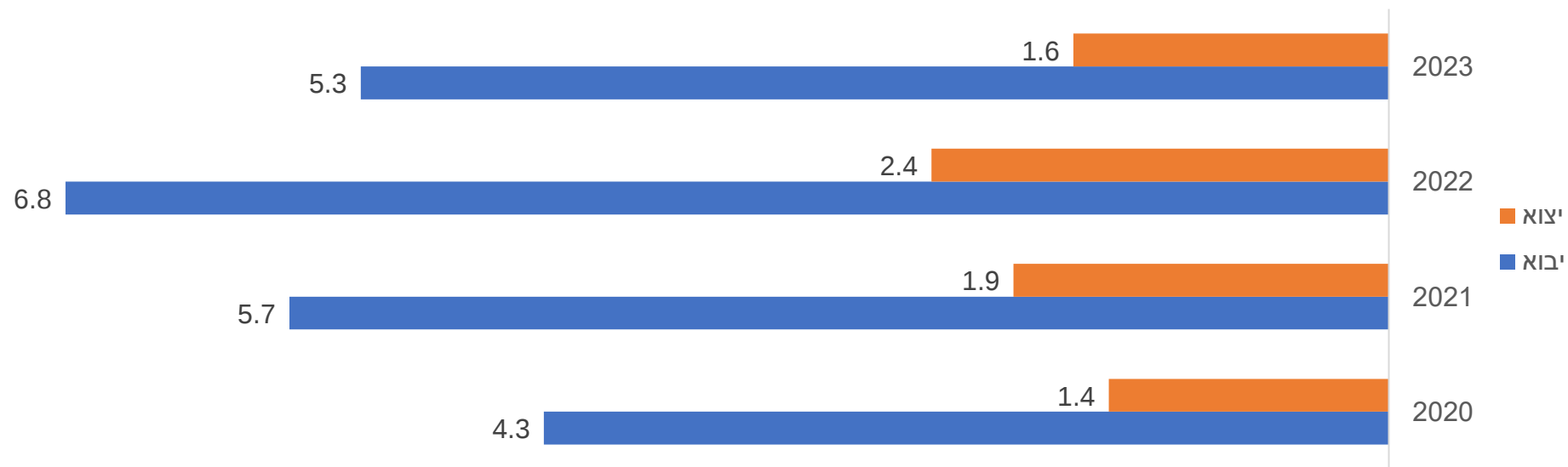

הגבלה על 54 מוצרי יבוא מרכזיים

לישראל

משרד המסחר הטורקי הורה על הגבלת יצוא של
מוצרים מ-54 קטגוריות לישראל ובקטגוריות אלה
נכללו מוצרי יבוא מרכזיים כמו פלדה, ברזל ומלט.

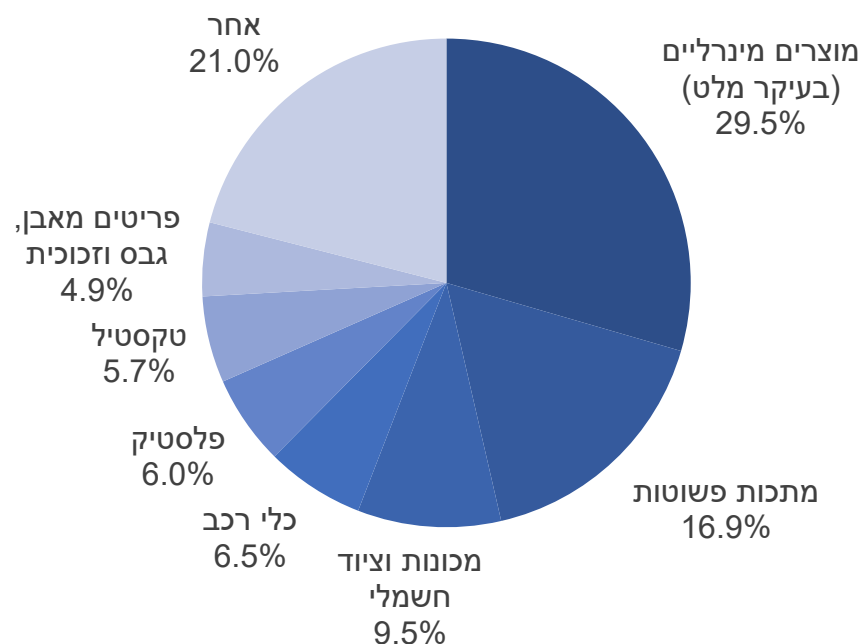
יבוא ויצוא לטורקיה (ללא שירותים, במילארדי דולרים)

מרבית הסחר מול טורקיה הינו בפעילות יבוא ולכן טורקיה היא הנפגעת העיקרית מפעולותיה

התפלגות הייבוא מטורקיה לפי סוג טובין ראשי (אחוז מסך היבוא מטורקיה, שנת 2023, קטגוריות עיקריות)

קטגוריות מוצרים עיקריות	יבוא מטורקיה (מיליוני דולר)	שיעור היבוא הטורקי מכלל היבוא
פריטים מאבן, גבס וזכוכית ¹	384.1	23.8%
מתכות פשוטות	1,331.3	20.6%
מוצרים מינרליים	2,323.5	19.6%
טקסטיל	451.3	13.4%
פלסטיק	469.3	11.7%
כלי רכב	515.5	4.9%
מכונות וציוד חשמלי	747.4	3.0%

עיקר היבוא מטורקיה הינו של תשומות לבניה ותעשייה: מלט ואבן, ברזל ופלדה, כבלי נחושת.

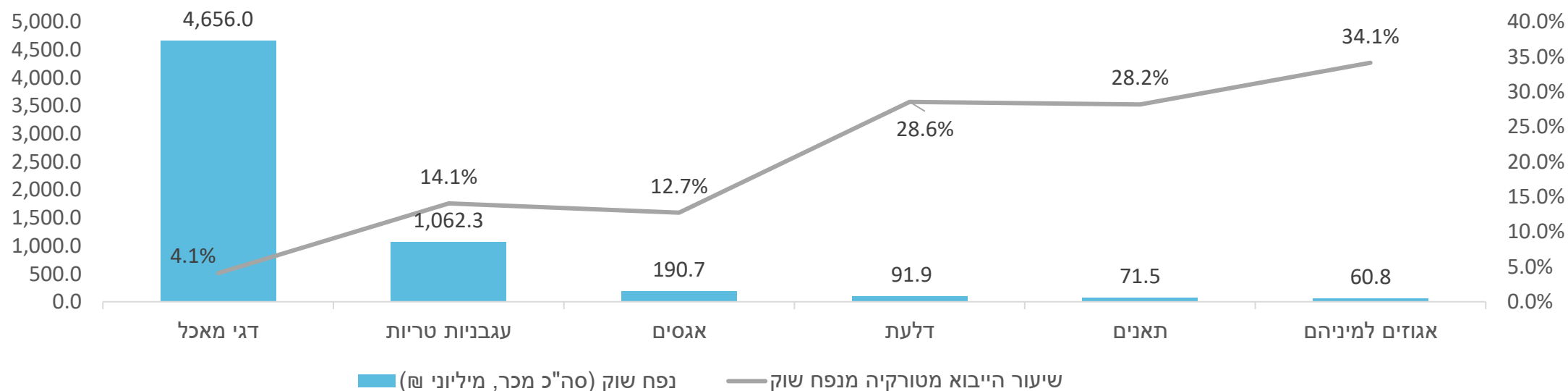

- ❑ ישראל מייבאת כ-2.7 מיליארד דולר של מוצרי צריכה מטורקיה.
- ❑ הירידה בהיצע של מוצרים מטורקיה יכולה להשפיע על זמינות מותגים מסוימים ועל מחירים בקטגוריות עם דומיננטיות של יבוא מטורקיה.
- ❑ לצורך הבנה של השפעות המגבלות הטורקיות על מוצרי הצריכה, ביצענו ניתוח של המוצרים בהם קיימת החשיפה הגדולה ביותר בהתאם לקטגוריות הבאות:

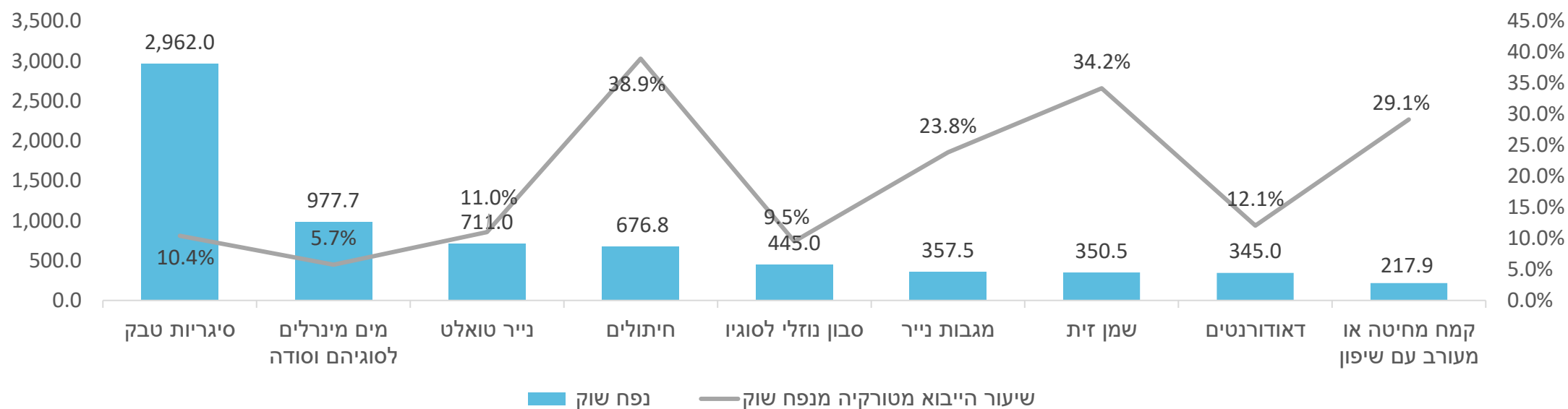
מוצרי צריכה חקלאיים בעלי חשיפה למגבלות (היקף המכר במיליוני ₪ ושיעור היבוא מטורקיה מסך המכר, שנת 2023)

ישנם מספר מוצרים חקלאיים רובם בעלי מכר נמוך יחסית שהמגבלות הטורקיות עלולות להשפיע עליהם

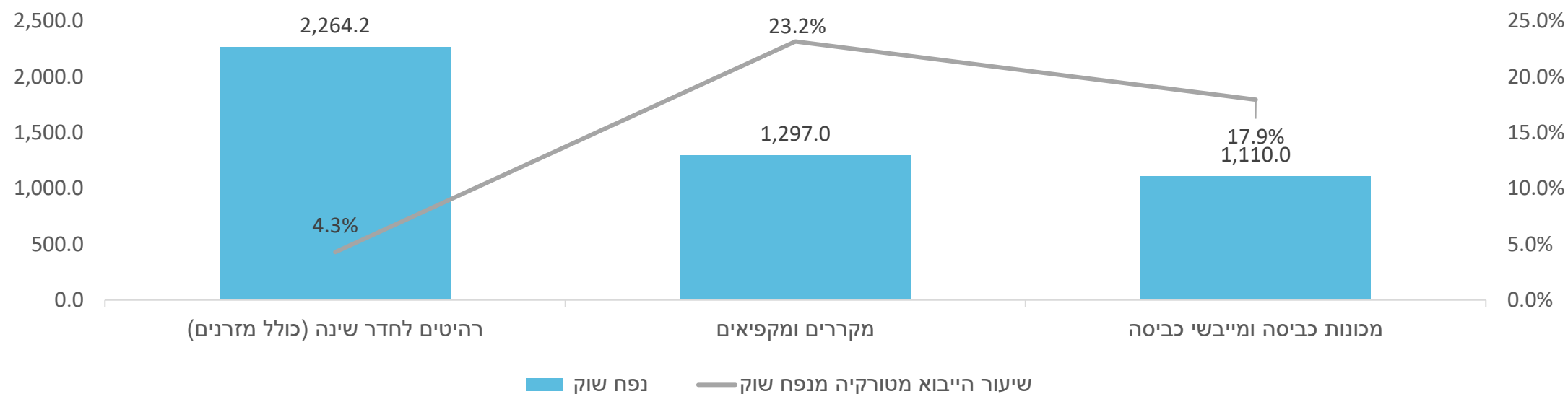
מוצרי צריכה תעשייתיים בעלי חשיפה למגבלות (היקף המכר במיליוני ₪ ושיעור היבוא מטורקיה מסך המכר , שנת 2023)

מרבית מוצרי הצריכה התעשייתיים נמצאים בחשיפה כלכלית מתונה לטורקיה, מלבד מספר קטגוריות.

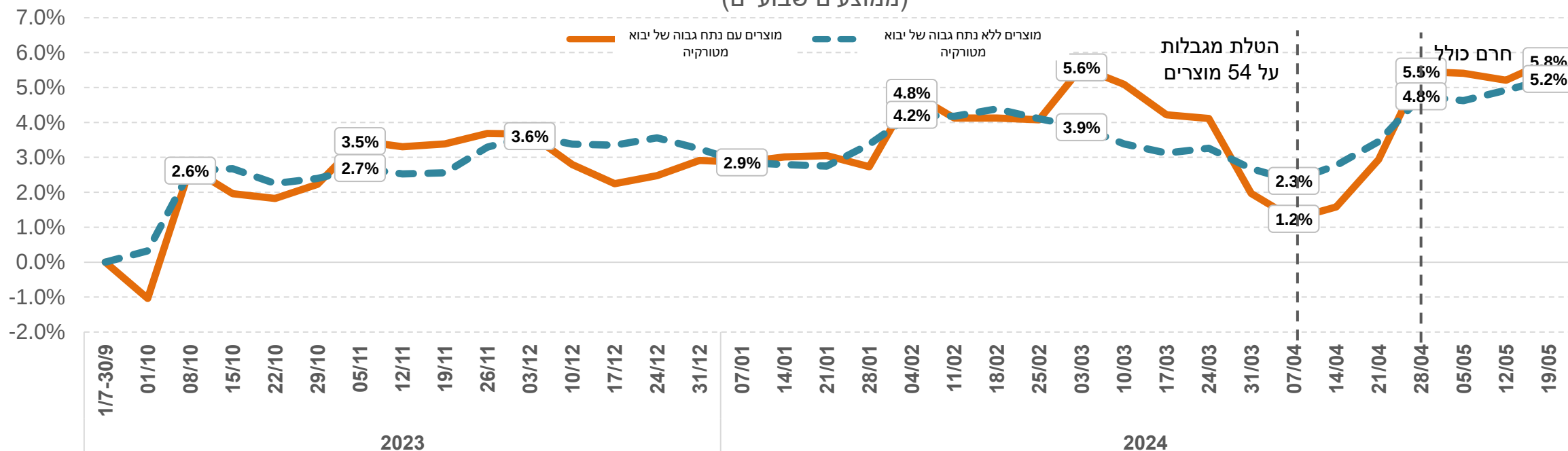
מוצרי צריכה בר קיימא בעלי חשיפה למגבלות (היקף המכר במיליוני ₪ ושיעור היבוא מטורקיה מסך המכר , שנת 2023)

הירידה האפשרית בהיצע מכשירי חשמל ביתיים עלולה להשפיע על מותגים ספציפיים המיוצרים בטורקיה.

שיעור שינוי מצטבר משוקלל של מוצרי מזון בעלי נתח משמעותי של יבוא מטורקיה (ממוצעים שבועיים)

בשבועות האחרונים ניכרת עלייה עודפת קטנה במחירי מוצרים עם נתח משמעותי של יבוא מטורקיה, אך תנודות דומות נצפו גם לפני ה"חרם".

מקור – נתוני פרייטס, המשקפים 3,116 מוצרים ב-71 רשתות שיווק (מוערך כי רשתות אלו מהוות מעל 80% מהפידיון הענפי). ממוצע שבוע אחרון (25/5-19/5) בהשוואה לממוצע יולי-ספטמבר (שבועות 27-39). ממוצעים משוקללים לנתחי השוק של הרשתות, של המוצרים ושל הקטגוריות במכר הכלל

¹הקטגוריות שנבחנו: שמנים רגילים, שמן זית, סבון נוזלי, נייר טואלט, מגבות נייר, כלים חד פעמיים, חיתולים, דגים, דאודורנטים, אבקת כביסה

להלן מספר כיווני פעולה אפשריים להתמודדות עם האיום הטורקי:

01 חלופות ליבוא מטורקיה

עבור מדינות היעד שאותרו בניתוח. באמצעות מערך הנספחים של משרד הכלכלה, נציגויות משרד החוץ, האיגודים ונציגויות כלכליות של מדינות היעד בישראל.

01

02 הסרת חסמים רגולטוריים

הסרה של חסמים רגולטוריים שיאפשרו את החלפת היבוא הטורקי ביבוא ממדינות אחרות כמו למשל הגנת הצרכן, תקינה, הגנת הסביבה ועוד.

02

03 סיוע לעסקים

סיוע ליצואנים ויבואנים במציאת שווקים חלופיים.

03

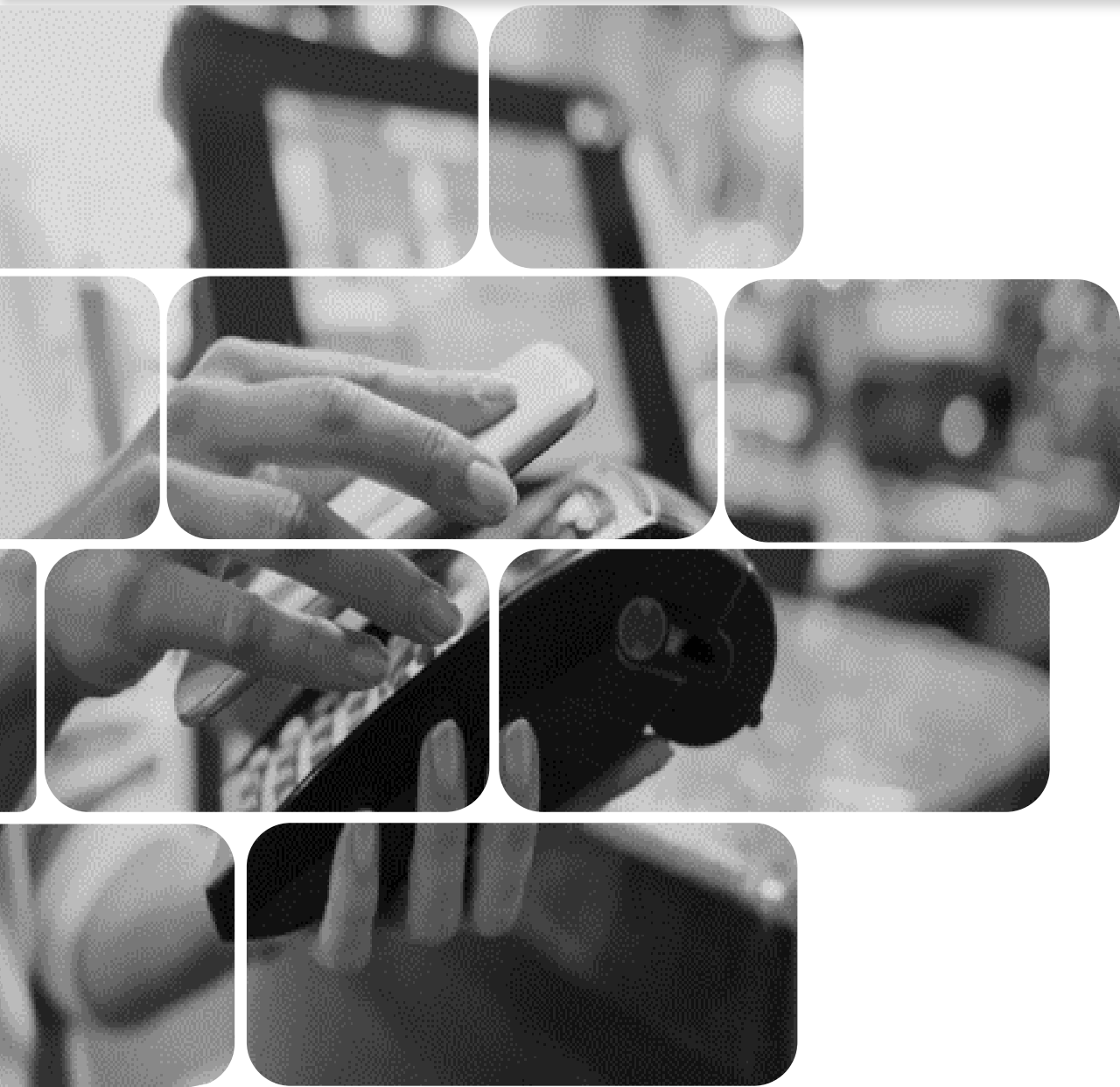
04 ביצוע צעדי תגובה

נשקלות חלופות שונות ובהן אסדרת הייבוא בדרך של רישיונות ופעולות בפורומי סחר בינ"ל.

04

02 פעילות עסקים

המשך גידול בצריכה הפרטית

הרכישות בכרטיסי אשראי גבוהות ב-10% מהרמה המקבילה אשתקד.

התאוששות במרבית ענפי המשק

מרבית הענפים במשק חזרו לרמות הפדיון בזמני שיגרה, כולל בישובים המפונים בדרום. יחד עם זאת קיימים ענפים ספציפיים כמו חקלאות, פנאי ובינוי שטרם הצליחו להתאושש.

אי ודאות לגבי הפעילות תעשייתית בצפון

לאור העליה ברמת החיכוך הצבאי, קיימת אי ודאות גבוהה לגבי הרציפות התפקודית של הסקטור התעשייתי - בעיקר באזור העימות בצפון הארץ.

פגיעה מתמשכת בישובי המפונים בצפון

בניגוד למגמה המשקית, ההתאוששות טרם הגיעה במלואה ליישובים המפונים בצפון שבה מרבית הענפים מדווחים בחודש מרץ על ירידה דו ספרתית בפדיון העסק בהשוואה לתקופה לפני המלחמה.

רכישות בכרטיסי אשראי בהשוואה לתקופה
מקבילה אשתקד בענפים מרכזיים

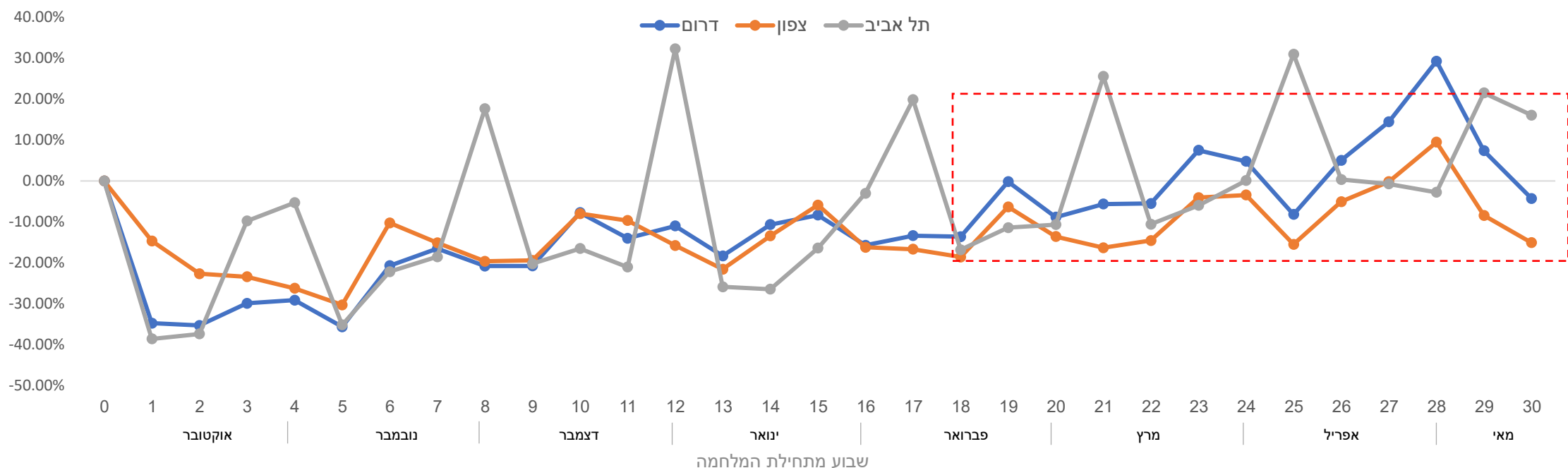
אפריל 2024	מרץ 2024	פברואר 2024	ינואר 2024	דצמבר 2023	נובמבר 2023	אוקטובר 2023	
16.9%	16.2%	18.0%	18.1%	14.3%	2.3%	12.9%	רשתות מזון
29.7%	20.6%	24.8%	15.4%	26.2%	-20.4%	-29.0%	הלבשה והנעלה
28.3%	15.2%	21.1%	19.0%	22.2%	-16.9%	-18.9%	מוצרי תעשייה
3.6%	11.7%	2.0%	-14.6%	-28.6%	-47.0%	-21.8%	טיסות, בתי מלון והשכרת רכב ¹
13.5%	33.3%	23.8%	12.8%	16.8%	2.9%	20.8%	שירותים רפואיים ובתי מרקחת
23.1%	17.7%	19.2%	13.1%	8.9%	-13.4%	-21.0%	מסעדות
26.4%	26.1%	22.7%	18.0%	4.4%	-34.0%	-30.6%	חינוך ופנאי
21.1%	18.6%	17.1%	12.2%	10.1%	-7.9%	-10.9%	דלק, תחבורה ודואר

רכישות בכרטיסי אשראי בהשוואה לתקופה
מקבילה אשתקד

-7.4%	אוקטובר 2023
-10.8%	נובמבר 2023
6.8%	דצמבר 2023
6.9%	ינואר 2024
7.3%	פברואר 2024
8.3%	מרץ 2024
9.8%	אפריל 2024

¹ יצוין כי הוצאות הממשלה על אירוח מפונים בבתי מלון, אינם משתקפים כאן.

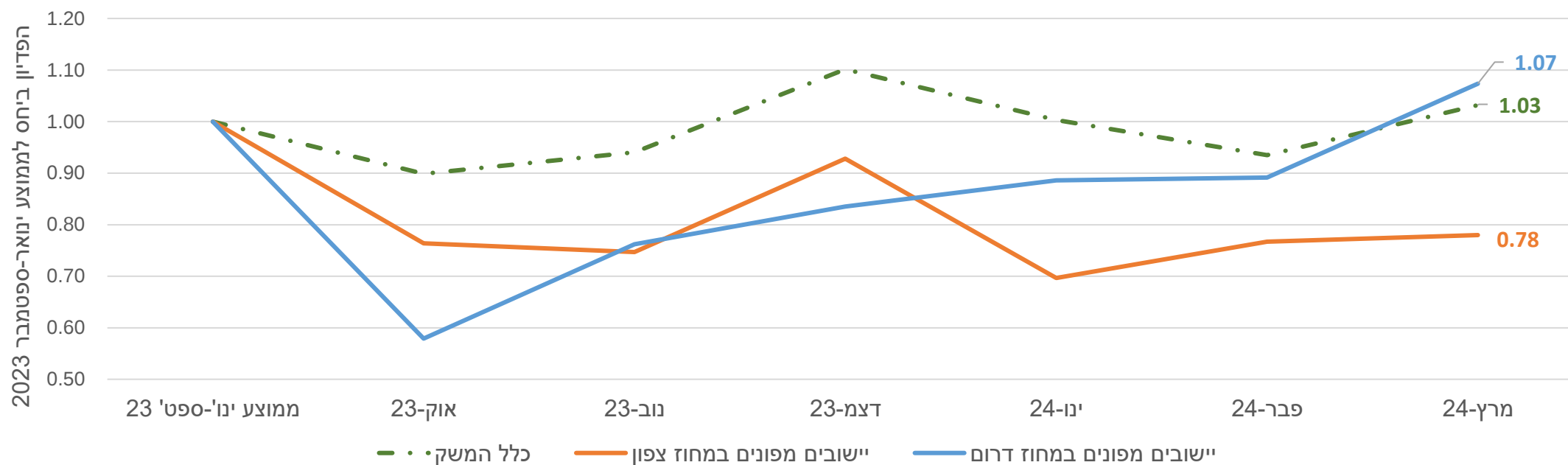
שיעור השינוי ברכישות כרטיסי אשראי לפי מחוז מתחילת מלחמת "חרבות ברזל" – פריפריה מול מרכז

מחוז צפון מתאושש בצורה איטית יותר משאר המחוזות ברבעון האחרון, ככל הנראה על רקע האיום הביטחוני המשמעותי בקרבת הגבול.

פדיון במשק ביישובים מפונים - מבט השוואתי על פני זמן

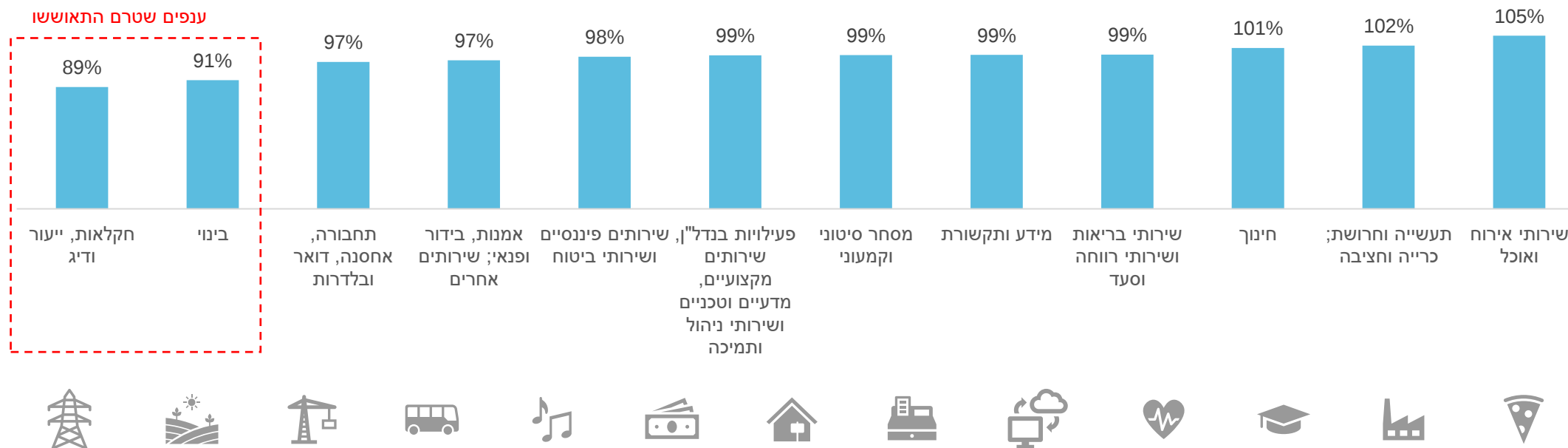
הפדיון ביחס לזמני שגרה – יישובי מפונים וסה"כ המשק
(ממוצע ינואר-ספטמבר 2023=100)

**הפדיון במרבית המשק, כולל ביישובים המפונים בדרום חזר במרץ לרמתו טרם המלחמה.
עם זאת, ביישובים המפונים בצפון עדיין קיים פער של למעלה מ-20%**

התאוששות הפדיון הכלכלי במשק לפי ענפים כלכליים

(יחס בין מדד פדיון ברבעון ראשון של שנת 2024 לענף ביחס למדד פדיון ברבעון שלישי של שנת 2023, נתונים מנוכי עונתיות)

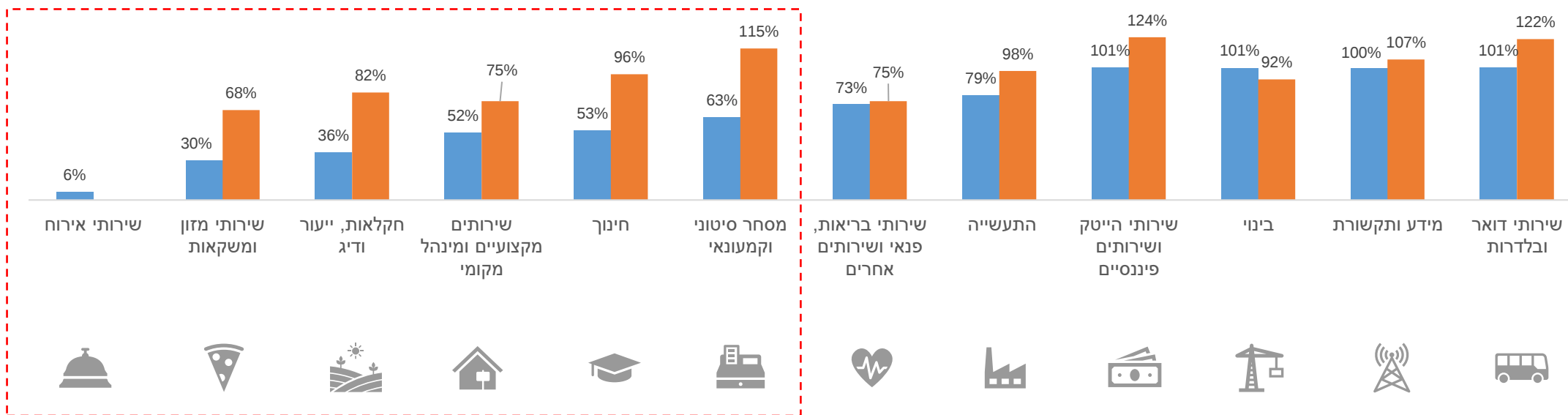

ברבעון הראשון של שנת 2024 מרבית הענפים במשק חזרו לרמות הפדיון בזמני שיגרה, יחד עם זאת קיימים ענפים ספציפיים כמו חקלאות, בינוי שטרם התאוששו לחלוטין

התאוששות הפדיון הכלכלי ביישובים מפונים לפי ענפים כלכליים (יחס בין פדיון ברבעון ראשון של שנת 2024 לענף ביחס לפדיון ברבעון שלישי של שנת 2023)

■ יישובים מפונים במחוז צפון ■ יישובים מפונים במחוז דרום

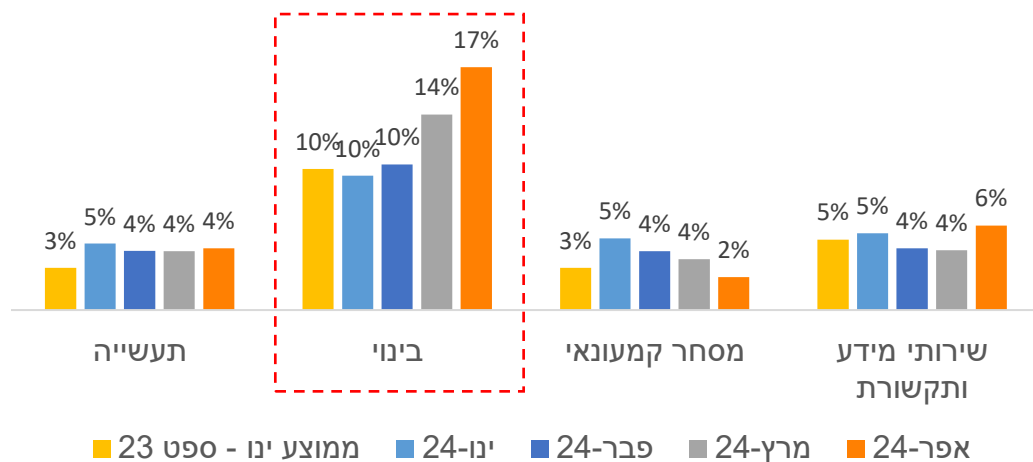
ענפים שנפגעו בצורה מאד משמעותית ביישובים המפונים בצפון

ברבעון הראשון ניתן לראות התאוששות משמעותית בפדיון במרבית הענפים ביישובים המפונים בדרום. לעומת זאת, הפדיון ביישובים המפונים בצפון נמוך משמעותית, בדגש על ענפי האירוח, החקלאות, ומסעדות.

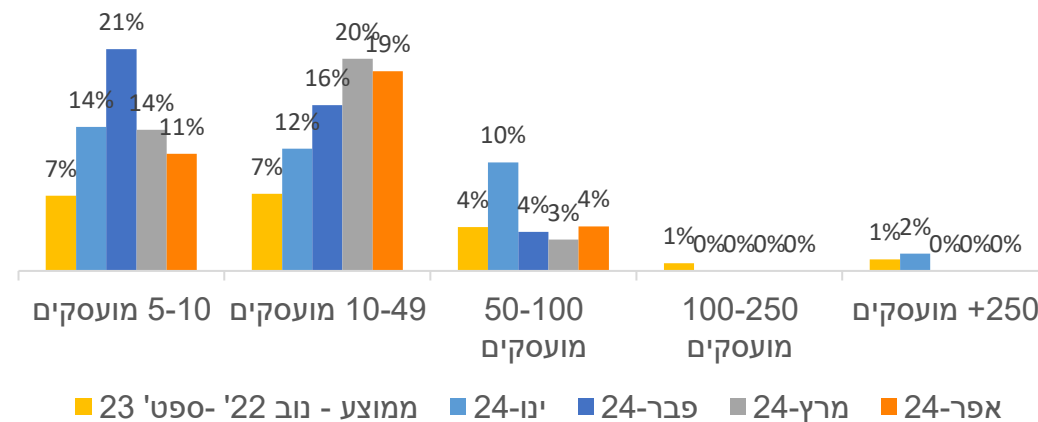
אחוז עסקים המדווחים על קושי בהשגת אשראי בנקאי כמגבלה חמורה על פעילות העסק

(לפי ענפים)

אחוז עסקים¹ המדווחים על קושי בהשגת אשראי בנקאי כמגבלה חמורה על פעילות העסק

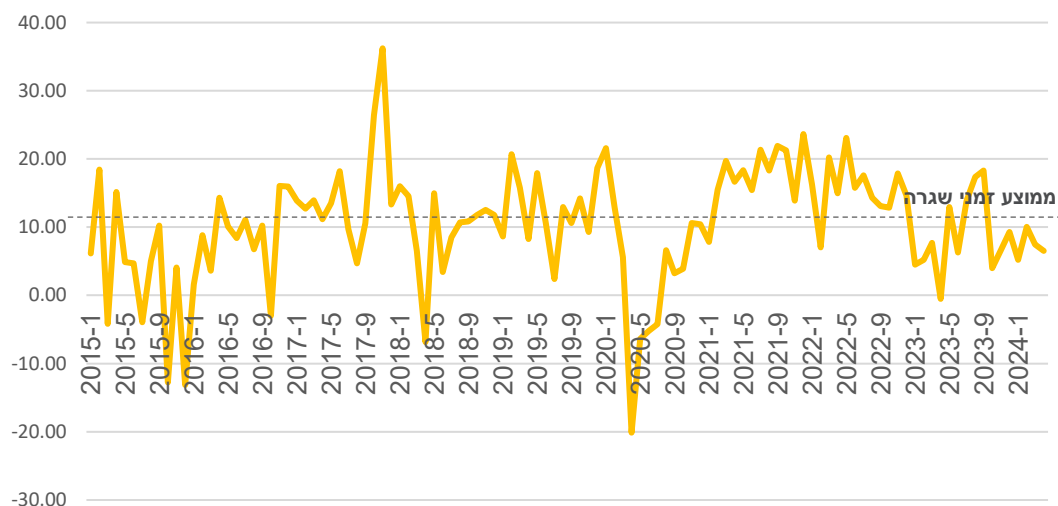
(לפי גודל עסק)

בחדש אפריל 2024 ישנה מגמה מעורבת בהקשר להשגת אשראי בנקאי. מחד עסקים קטנים מדווחים על הקלה במגבלות אשראי, אך בבינוי יותר עסקים מדווחים על מגבלה, מה שמחמיר את מצב הענף שסובל גם ממחסור עובדים.

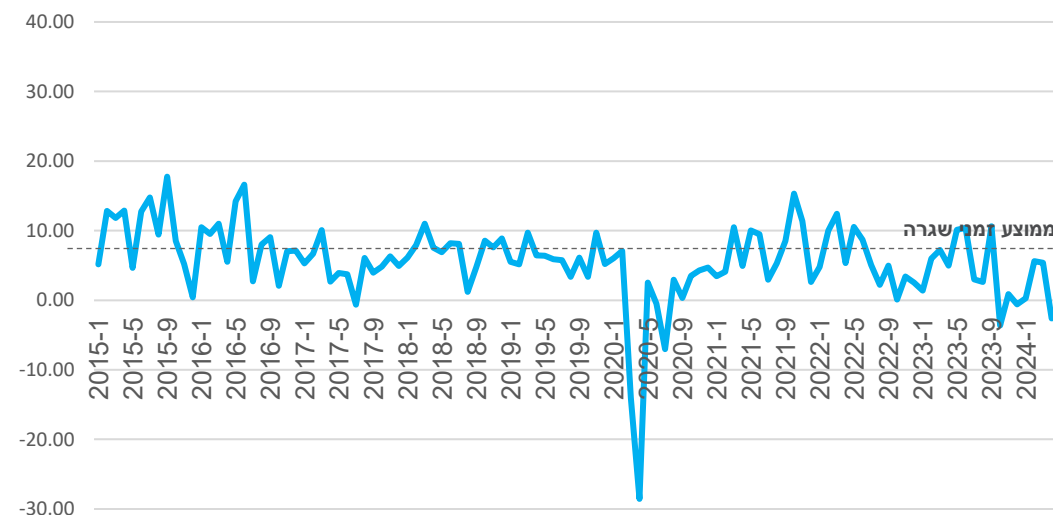
ציפיות לשינוי בהיקף הזמנות לייצוא שירותים לחודש מרץ

שירותי הייטק¹ (מאזן נטו, משוקלל)

ציפיות לשינוי בהיקף הזמנות לייצוא לחודש מרץ

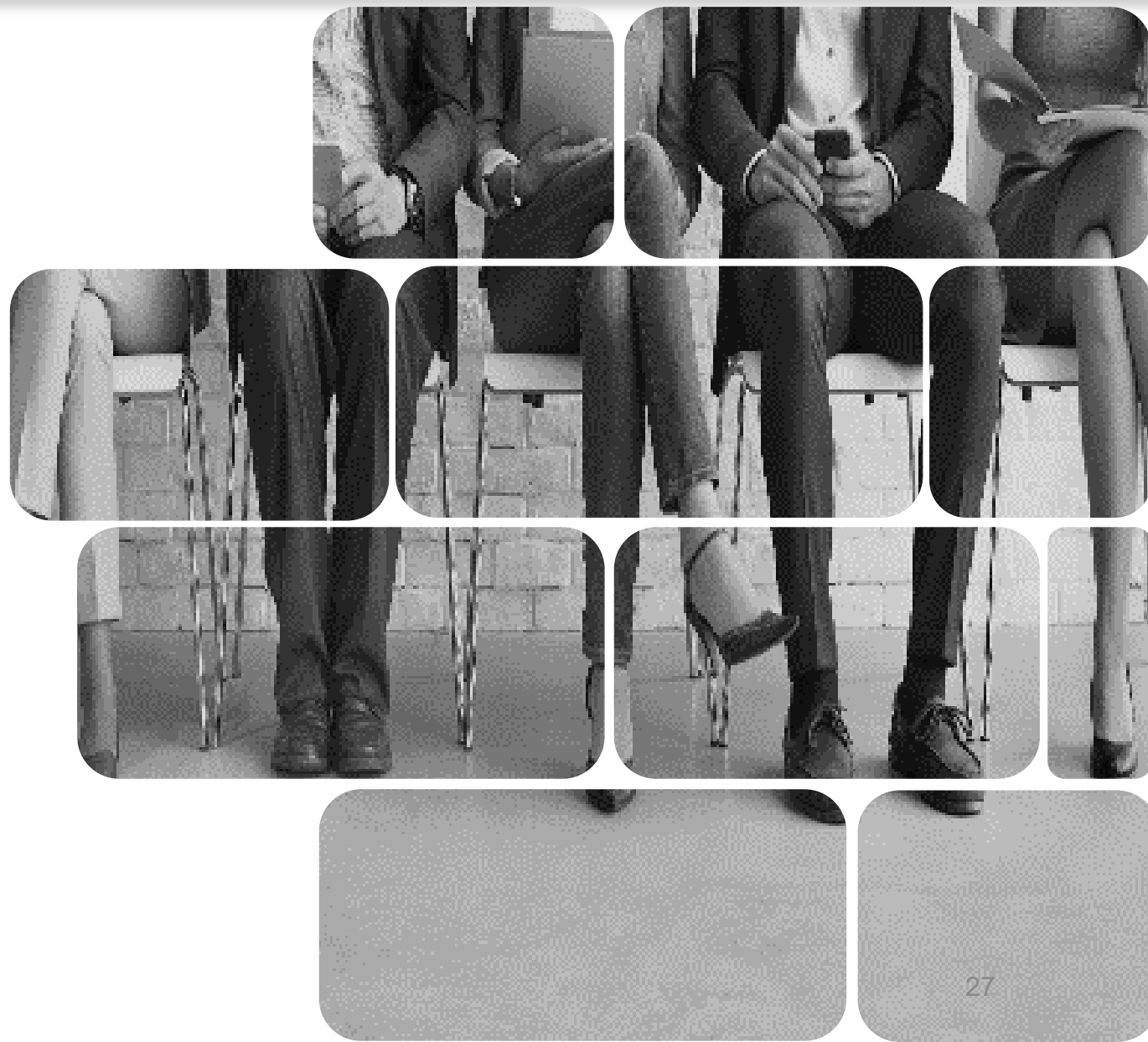
תעשייה (מאזן נטו, משוקלל)

בחודש אפריל החברות צופות הרעה ביחס לחודשים קודמים

03 תעסוקה ועובדים

ירידה במספר דורשי עבודה

בחודש אפריל נרשמה ירידה נוספת של כ-10.3% במספר דורשי העבודה. יחד עם זאת יש לציין שמספר דורשי עבודה עדיין גבוה בכ-25% בהשוואה לזמני מהשגרה.

היעדר התאוששות בישובים מפונים

למרות המגמה במשק, בישובים המפונים בצפון ובדרום לא נרשמה ירידה בכמות דורשי העבודה מאז נובמבר. המצב הקשה ביותר הוא בישובי הצפון.

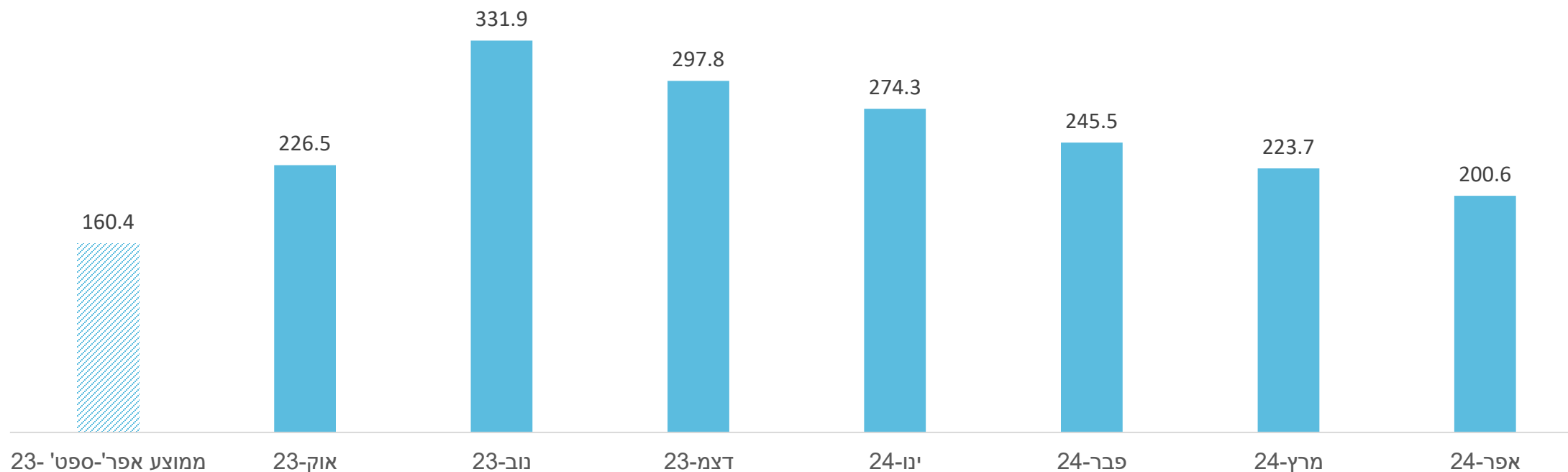

מגמות מעורבות במשרות הפנויות במשק

מחד, ישנה עלייה במשרות הפנויות ברמה המשקית. מאידך, הגידול ממוקד בענפים ספציפיים ובמשרות לא אקדמיות, בדגש על ענף הבניה שמושפע מהירידה בהיצע עובדים לא-ישראלים.

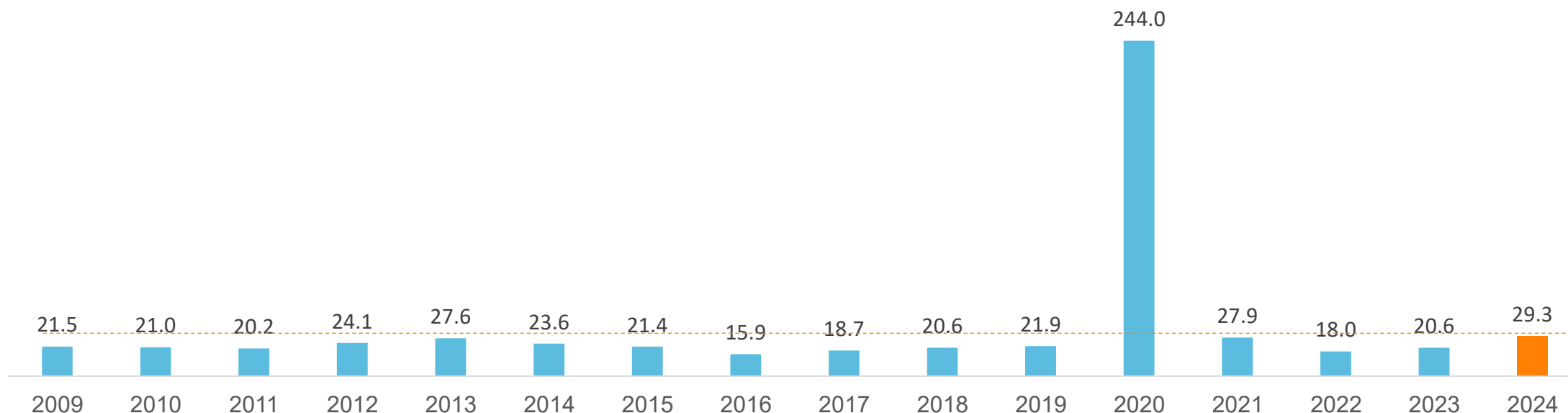

מספר דורשי עבודה מצטבר (נתונים מקוריים, אלפים)

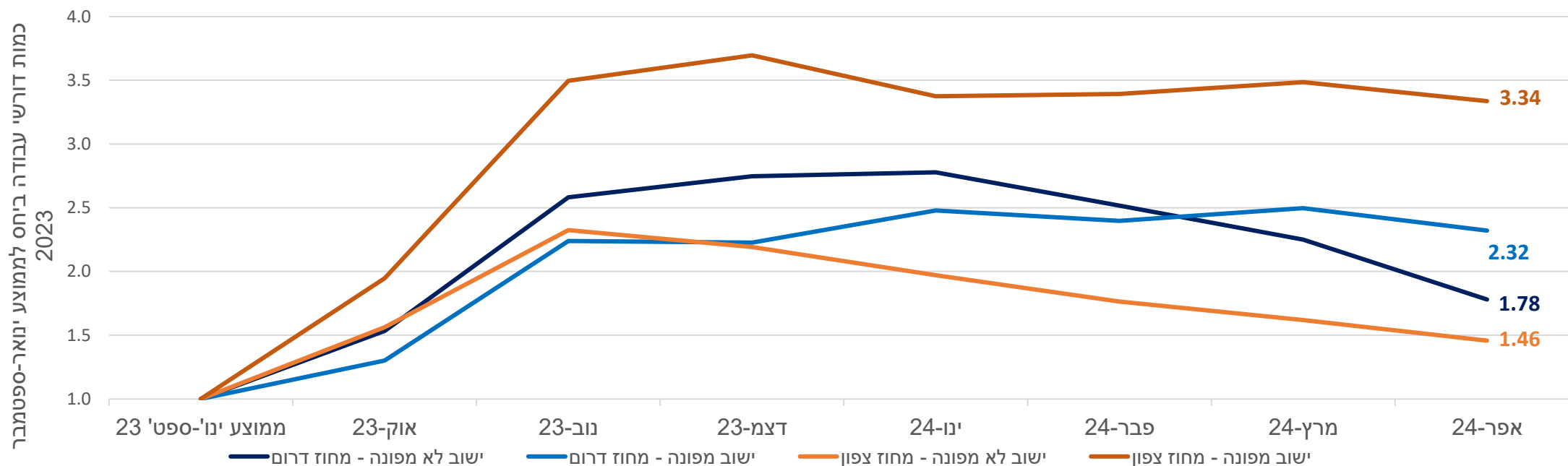
קיימת ירידה של כ-10.3% במספר דורשי העבודה בין חודש מרץ לחודש אפריל אך עדיין כמות דורשי העבודה גבוהה בכ-25% ביחס לזמני שגרה

מספר נרשמים חדשים בחודש אפריל (נתונים ממוזגים ממוסד, אלפים)

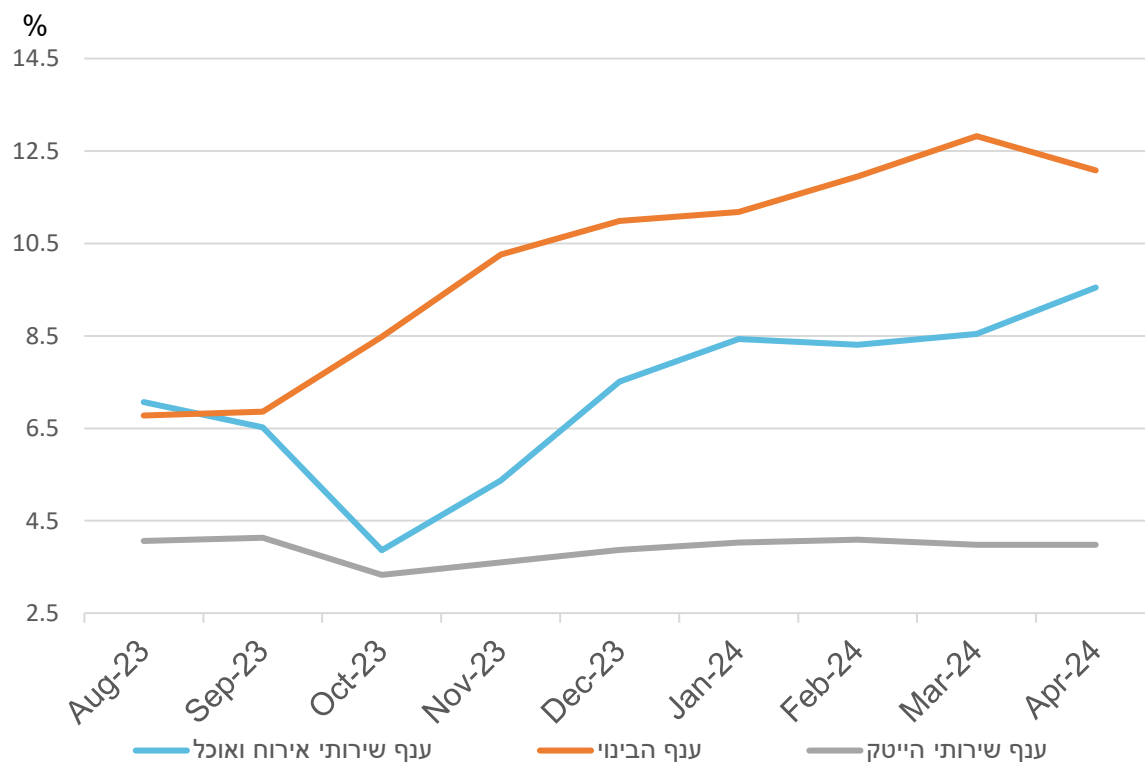
מספר דורשי העבודה החדשים שנרשמו בחודש אפריל עדיין מעט גבוה יותר
בהשוואה רב-שנתית¹, אך בניגוד לחודשים קודמים הפער לעומת שנים קודמות
קטן יחסית

כמות דורשי העבודה ביחס לזמני שגרה בישובים מפונים לעומת ישובים לא מפונים

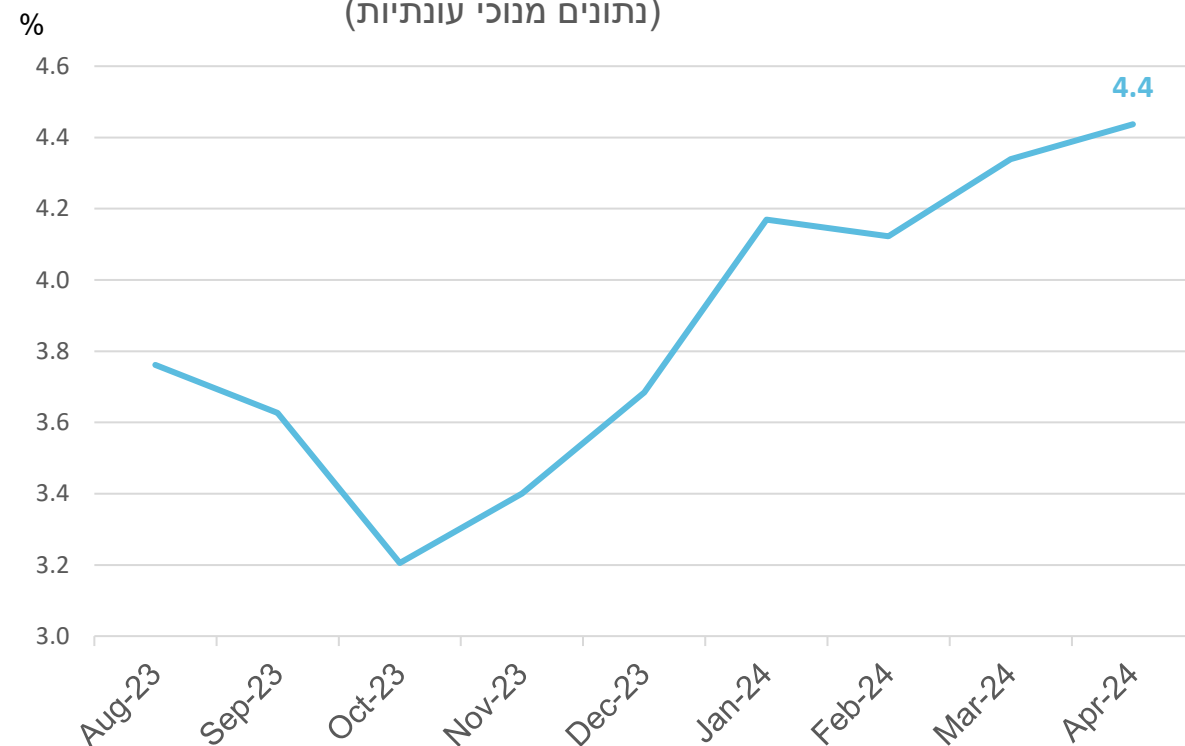

כמות דורשי עבודה ביישובים המפונים לא פחת מאז נובמבר 2023 למרות החזרה החלקית לחלק מהישובים בייחוד במחוז דרום. כמות דורשי העבודה הגבוהה ביותר ביחס לזמני שיגרה הינה בישובים המפונים בצפון

שיעור המשרות הפנויות בענפים נבחרים

שיעור המשרות הפנויות בכלל המשק
(נתונים מנוכי עונתיות)

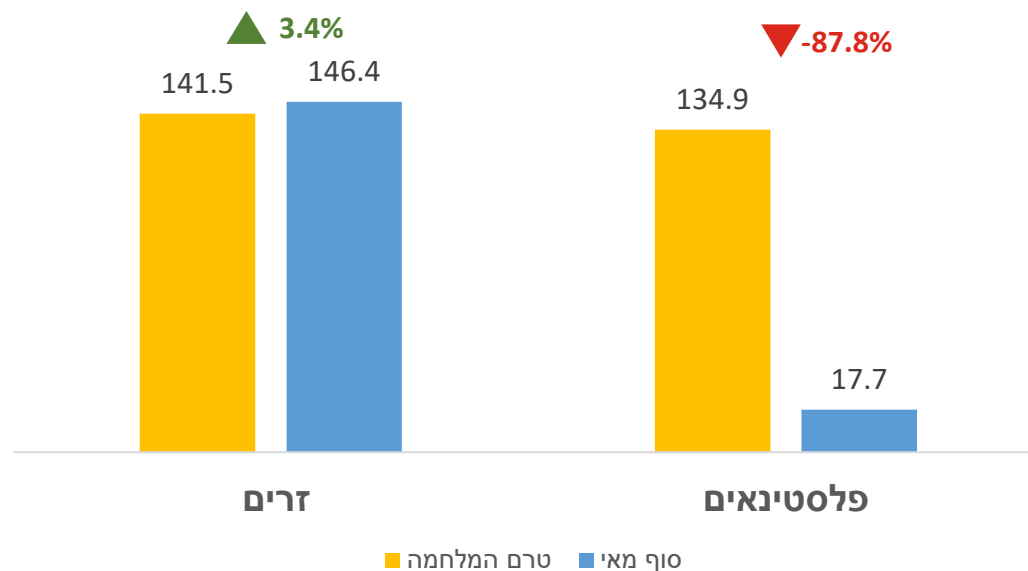

ישנה עלייה במשרות הפנויות ברמה המשקית, אך הגידול ממוקד בענפים ספציפיים, בדגש על ענף הבניה שמושפע מהירידה היצע עובדים לא-ישראלים.

עובדים לא-ישראלים חסרים בהשוואה לתקופה טרם הלחימה (לפי ענף כלכלי)

כמות עובדים זרים ופלסטינאים במשק הישראלי בהשוואה לתקופה טרם הלחימה¹ (אלפי עובדים)

למרות שיפור מסוים במצבת העובדים הלא-ישראלים בחודשים האחרונים, עדיין רמתם נמוכה מהתקופה טרם המלחמה, מה שעלול להשפיע על כושר הייצור ועל יוקר המחיה. בפרט, ענף הבינוי והתשתיות מצוי בסיכון גבוה עקב מחסור בכח אדם.

תודה רבה